

บทที่ ๑ บทนำ

๑. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนานั้น เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสุขความเจริญทั้งต่อตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ โดยมีพระสงฆ์เป็นผู้แสดงพระธรรมเทศนาสั่งสอนและปลูกฝังคุณธรรมความดีงามให้แก่ประชาชน ตามเจตนารมณ์เดิมของพระพุทธองค์ที่ทรงเผยแผ่ในยุครุ่งเรือง เนื่องจากในยุคนั้นพระองค์ได้ส่งพระสาวกกกลุ่มแรกไปประกาศพระพุทธศาสนาครั้งแรกนั้น จำนวน ๖๐ รูปไปยังสถานที่ต่าง ๆ ด้วยตรัสเป็นพุทธพจน์ว่า “จรณภิกขเว จาริกิ พุชฺชนหิตาย พุชฺชนสุขาย โลกานุกมปายอตถายหิตาย สุขาย เทวมนุสสาน”^๑ ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ชนหมู่มากเพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล และความสุขแก่เทวดาและมนุษย์”^๒ และด้วยเหตุแห่งความนับถือศรัทธาและเชื่อมั่นในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเอง เป็นแรงบันดาลใจให้กวีสร้างสรรค์ผลงานทางด้านศาสนาขึ้นเพื่อใช้สั่งสอนและสืบทอดคุณธรรมในศาสนา ดังเช่น ผลงานประพันธ์เรื่องมหาชาติหรือมหาเวสสันดรชาดก ที่พระสงฆ์นำไปใช้เทศนาโน้มน้าวจิตใจพุทธศาสนิกชนให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา โดยประสงค์จะยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นและเกิดความเชื่อมั่นในพระพุทธศาสนาเรื่องมหาชาติเป็นที่นิยมกันมากในหมู่พุทธศาสนิกชนมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา จนถึงกรุงรัตนโกสินทร์ มีการประชุมกันฟังเทศน์มหาชาติทุก ๆ ปี อาจเป็นเพราะเนื้อเรื่องมีความสนุกสนาน และมี คติธรรมสอนไปในตัว พุทธศาสนิกชนจึงได้นำเอาหลักคำสอนที่แฝงอยู่ในเนื้อเรื่องมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต เนื้อหาสาระของพระธรรมเทศนาส่วนใหญ่ก็ครอบคลุมพฤติกรรมของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมของมนุษย์ คตินิยมในการฟังเทศน์จึงได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตของคนไทย

ชาวอีสานเป็นพุทธศาสนิกชนที่ยึดมั่นในพุทธศาสนาเป็นเวลานาน คนอีสานมีจารีตประเพณีเป็นของตนเองสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ประเพณีและวัฒนธรรมก่อให้เกิดเอกลักษณ์แสดงถึงความเจริญรุ่งเรืองเป็นเครื่องหมายแห่งการสานสัมพันธ์ยาวนานของภาคอีสาน ทั้งยังเป็นเครื่องช่วยให้คนอีสานทั้งภาคมีความรู้สึกผูกพันรักสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอิทธิพลจารีตประเพณีได้หล่อหลอมจิตใจของชาวอีสานให้เกิดความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมอย่างแท้จริง” และชาวอีสานมีประเพณีและพิธีกรรมเป็นของตนเองมาช้านานเป็นเอกลักษณ์และแสดงความ

^๑วิ.ม.(ไทย) ๔/๓๒/๒๗.

^๒วิ.ม.(ไทย) ๔/๓๔/๔๐.

^๓พวงพิกุล มัชฌิมา,บุญข้าวประดับดินและบุญข้าวจ้าวซากบ้านกุดรัง ตำบลกุดรัง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม,ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ,๒๕๓๗),หน้า ๓๐.

เจริญรุ่งเรืองมาตั้งแต่อดีตกาลประเพณีและพิธีกรรมทั่วไปของชาวอีสานสามารถจำแนกประเภทได้ดังนี้ ๑) ประเพณีและพิธีกรรมตามวงจรชีวิต ๒) ประเพณีและพิธีกรรมตามโอกาส ๓) ประเพณีและพิธีกรรมตามกาลเวลา ความเชื่อทางพระพุทธศาสนามีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อคนในสังคม หลักสำคัญของศาสนาคือการทำความดี ละเว้นความชั่ว และทำจิตใจให้บริสุทธิ์ การมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจนั้นทำให้สังคมสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุข และจากการนับถือศาสนาเนื่องทำให้เกิดความเชื่อจากการนับถือศาสนาเกิดขึ้นในศาสนาพุทธนั้นมีความเชื่อว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หมั่นทำความดีจะได้ขึ้นสวรรค์ ถ้าทำความชั่วจะตกนรก” เป็นต้น และนอกจากนี้ความเชื่ออันเนื่องมาจากศาสนาย่อมมีผลไปถึงพิธีกรรมต่างๆ ในสังคม และเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของคนในสังคมด้วย^๔ แสดงให้เห็นถึงความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีความสำคัญต่อคนไทย และชาวอีสานเป็นอย่างมาก ปัญหาการเผยแพร่ธรรมะในพระพุทธศาสนานั้นมีพื้นฐานปัญหามาจากเรื่องเดียวกัน นั่นคือ ขาดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถและทักษะที่เพียงพอในการเผยแพร่ ขาดวิธีการหรือกลวิธีที่ดึงดูดใจ

ดังนั้น การสื่อสารเพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา เช่น การเทศนานั้น เป็นเรื่องที่คนไทยส่วนใหญ่รู้จักเป็นส่วนมากและเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของสังคมไทย ทั้งยังมีรูปแบบ เนื้อหาและวิธีการที่แน่นอนสืบเนื่องมาหลายยุคหลายสมัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จนถือเป็นประเพณีอันดีงามของคนไทยที่ควรอนุรักษ์และปฏิบัติสืบทอดกันมาคู่กับสังคมไทย แต่กลับไม่มีใครได้รวบรวมรูปแบบลักษณะ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและวิธีการเทศน์ไว้ให้ได้ศึกษากันอย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม การศึกษาคติธรรมในบทเทศนาพื้นบ้านเขมรสุรินทร์ของพระครูพิศาลธรรมโกศล วัดปราสาทวารีศรีกุญชร ตำบลบ้านพลวง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ เนื่องจากพระครูพิศาลธรรมโกศล ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดปราสาทวารีศรีกุญชร เป็นพระอุปัชฌาย์ เป็นที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอปราสาท เป็นพระธรรมกถึกประจำอำเภอปราสาท อีกทั้งท่านยังเคยศึกษาหลักการเผยแพร่พระพุทธศาสนากับหลวงพ่อบุญญานันทิกุ และได้เข้าร่วมปฏิบัติวิปัสสนากัมมัฏฐานตามแนวทางของพระธรรมธีรราชมหามุนี (โชดก) แห่งวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งท่านได้ประยุกต์แนวทางต่าง ๆ ที่เคยอบรมฝึกฝนมา มีเทคนิค ลีลา ในการใช้สำนวนโวหารในการแสดงธรรม ซึ่งเป็นกุศโลบายในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาท่านจึงได้รับอาราธนาให้แสดงพระธรรมเทศนาเนื่องในโอกาสสำคัญต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

ผู้วิจัยประสงค์จะศึกษาความเป็นมา คติธรรมและแนวทางการประยุกต์คตินิเทศที่ปรากฏในบทเทศนาภาษาพื้นบ้าน ของพระครูพิศาลธรรมโกศล (सानนท์ สบบุญ) เพื่อจัดเก็บรวบรวมไว้เป็นข้อมูลสำหรับพระนักเทศน์ และผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการจัดการเทศน์ เพื่อให้เป็นแนวทางในการศึกษาและฝึกหัด เป็นการเพิ่มศรัทธาและจงใจผู้ฟังให้สนใจมากยิ่งขึ้น และที่สำคัญเป็นการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมรวมทั้งประเพณีอันดีงามของชาวจังหวัดสุรินทร์ไว้ให้ยั่งยืนสืบไป

^๔สุรารัตน์ ตันตะอารียะ, การวิเคราะห์ตำรายาแผนโบราณจากสมุดไทยของจังหวัดพังงา, วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๘), หน้า ๑๓๗-๑๔๓.

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๒.๑ เพื่อศึกษาความเป็นมาของการเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรในจังหวัดสุรินทร์
- ๒.๒ เพื่อศึกษาคติธรรมที่ปรากฏในเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรในจังหวัดสุรินทร์
- ๒.๓ เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์คตินิยมที่ปรากฏในบทเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรในจังหวัดสุรินทร์ของพระครูพิศาลธรรมโกศล (सानนท์ สปัญญา) ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

๓. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณี ของพระครูพิศาลธรรมโกศล เจ้าอาวาสวัดปราสาทวารีศรีบุญธร ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอปราสาท ตำบลบ้านพลวง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งท่านเป็นพระนักเทศน์อีกรูปหนึ่ง ที่สามารถนำพาชุมชนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งแบ่งขอบเขตการศึกษาไว้ดังนี้

๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

- ๓.๑.๑ ศึกษาความเป็นมาของการเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรในจังหวัดสุรินทร์
- ๓.๑.๒ ศึกษาคตินิยมที่ปรากฏในเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรในจังหวัดสุรินทร์
- ๓.๑.๓ ศึกษาแนวทางการประยุกต์คตินิยมที่ปรากฏในบทเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรในจังหวัดสุรินทร์ของพระครูพิศาลธรรมโกศล (सानนท์ สปัญญา) วัดปราสาทวารีศรีบุญธร ตำบลบ้านพลวง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

๓.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่

ในพื้นที่เขตจังหวัดสุรินทร์

๓.๓ ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

การเลือกบุคคลผู้ให้สัมภาษณ์ หรือผู้ให้ข้อมูลหลัก ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ที่เป็นเป้าหมายในการให้ข้อมูล คือพระครูพิศาลธรรมโกศล ที่ปรึกษาเจ้าคณะอำเภอปราสาท วัดปราสาทวารีศรีบุญธร ตำบลบ้านพลวง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

๔. ปัญหาที่ต้องการทราบ

- ๔.๑ ความเป็นมาของการเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรในจังหวัดสุรินทร์เป็นอย่างไร
- ๔.๒ คตินิยมที่ปรากฏในเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรในจังหวัดสุรินทร์มีพัฒนาการอย่างไร
- ๔.๓ แนวทางการประยุกต์คตินิยมที่ปรากฏในบทเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรในจังหวัดสุรินทร์ของพระครูพิศาลธรรมโกศล (सानนท์ สปัญญา) ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างไร

๕. นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

คติธรรม หมายถึง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เป็นแบบอย่างในบทเทศนาธรรมที่สอดแทรกข้อคิดและคติธรรมที่เกี่ยวข้องกับบทแสดงธรรมพื้นบ้านเขมรสุรินทร์

ภาษาพื้นบ้านเขมรสุรินทร์ หมายถึง บทการแสดงพระธรรมเทศนาโดยการใช้ภาษาพื้นบ้านเขมรสุรินทร์ของ พระครูพิศาลธรรมโกศล (सानนท์ ปสณโณ) วัดปราสาทวารีศรีบุญชู ตำบลบ้านพลวง อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์ โดยการแสดงพระธรรมเทศนา การปาฐกถาธรรม การบรรยายธรรม

๖. ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๖.๑ เอกสาร ตำรา และ หนังสือวิชาการ

พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต)^๕ ได้ให้ความหมาย ของคำว่าเทศนาในหนังสือ พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม สรุปใจความได้ว่า “การเทศนา หมายถึงการแสดงธรรม การชี้แจงแสดงธรรม แบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ (๑) บุคคลาธิฐานเทศนา หมายถึง การเทศนา อ้างอิงบุคคลเป็นที่ตั้ง อ้างคน แสดงโดยยกขึ้นอ้าง ยกคนเป็นหลักฐานในการอธิบาย (๒) ธรรมาธิฐานเทศนา หมายถึง การเทศนามีธรรมเป็นที่ตั้ง เทศนาอ้างธรรม แสดงโดยยกหลักหรือตัวสภาวะขึ้นอ้าง”

พุทธทาสภิกขุ^๖ ได้ให้ทัศนคติเกี่ยวกับการแสดงธรรมไว้ว่าการแสดงธรรม คือ การสนทนากับคน ๆ หนึ่ง หรือหมู่หนึ่ง โดยพระพุทธองค์ทรงอธิบายความย้อนถามเมื่อควรถอยน ยอมให้คำณเมื่อสงสัย ทรงชี้แจงพร้อมด้วยตัวอย่างเปรียบเทียบ และพูดสะกิดใจให้เขาใคร่ครวญ ทำให้บุคคลมีสติเห็นแนวทางดับทุกข์ และปฏิบัติเพื่อการดับทุกข์ได้อย่างสิ้นเชิง การแสดงธรรมของพระพุทธองค์ไพเราะในเบื้องต้นท่ามกลางและที่สุด

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต)^๗ กล่าวไว้ว่า พระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้า ไม่ว่าจะแสดงที่ใดและแก่ใครย่อมมีจุดหมายเป็นแนวเดียวกัน คือ มุ่งให้เกิดความรู้เข้าใจในสภาพของสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง ให้มีทัศนคติและปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นอย่างถูกต้องในทางที่เป็นประโยชน์ ทั้งแก่ตนและบุคคลอื่น แต่เนื้อเรื่องและวิธีการสอนย่อมแตกต่างกันไป ตามอุปนิสัย ความถนัดและความสนใจของผู้ฟังผู้ฟังแต่เรื่องใดวิธีใด จะช่วยให้เขาเข้าใจธรรมได้ดี พุทธวิธีในการสอนเป็นความยิ่งใหญ่และพระปรีชาสามารถของพระพุทธเจ้าในการถ่ายทอด พระองค์ทรงมีหลักสอน แยกแยะกลุ่มเป้าหมาย สติการสอน เทคนิคการสอน กลวิธีและกุศโลบายประกอบการสอนต่างๆได้อย่าง

^๕พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ปยุตโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน และเป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ นางกุง แซ่ฉั่ว ณ ฌาปนสถานวัดเทพศิรินทราวาส กรุงเทพมหานคร วันพฤหัสบดีที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๐, หน้า ๗๓.

^๖พุทธทาสภิกขุ, ตามรอยพระอรหันต์. (ราชบุรี : ธรรมดานิคม, ๒๕๓๐), หน้า ๑๑-๑๒.

^๗พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), พุทธวิธีการสอน, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมิก จำกัด, ๒๕๔๙), หน้า ๒๐.

ยอดเยี่ยมจนได้รับการยกย่องว่าเป็นนักการสอนที่ยิ่งใหญ่ที่สุด จนได้รับการขนานพระนามว่าเป็นพระบรมครู

ล้อม เพ็งแก้ว^{๘๘} กล่าวถึงแนวทางการศึกษาวรรณคดีโดยเสนอให้พิจารณาส่วนประกอบ ๓ ส่วน คือ รูปแบบ ศิลปะการประพันธ์ และเนื้อหา รูปแบบเป็นการแสดงความสามารถของกวี ได้แก่ การดำเนินเรื่อง การใช้คำประพันธ์ การวิเคราะห์ศิลปะการประพันธ์ใช้แนวศึกษากว้าง ๆ อยู่ ๒ แนวคือ แนวปรัชญาและแนวจิตวิทยา แนวปรัชญาหมายถึง รู้งามรู้ความไพเราะ ได้จากการศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้แต่ง ว่าอะไรทำให้เขาแสดงออกเช่นนั้น

พระอริยานุวัตร เขมจารี^{๘๙} ได้กล่าวถึงทำนองเทศน์ในกัณฑ์ต่างๆของภาคอีสานว่า มีลักษณะแตกต่างกันไปคือกัณฑ์ ทศพร หิมพานต์ สักกบรรพ ทานขันธ วนปเวส นิยมเทศน์ทำนองธรรมวัตร กัณฑ์ชูชก ผู้เทศน์จะตลกปนไปในตัวกัณฑ์ จุลพน มหาพน กุมารใช้เทศน์ทำนองเสียงแข็ง สูงต่ำ ช้าบ้าง เร็วบ้าง กัณฑ์มัทรี ดัดเสียงทำนองโศกรำพัน กัณฑ์มหาราช เทศน์ทำนองกระโชกกระซอก กัณฑ์ฉกัณฑ์ โดยมากใช้ทำนองสีหันทันดรเมื่อถึงตอนปลายบั้นเชิญจะเล่นเสียงที่ชาวบ้านเรียกว่า สันซ้อหมากขามกัณฑ์นครจะมีลักษณะการขึ้นลงเป็นพิเศษ

ปิ่น มุกขนันต์^{๙๐} ได้กล่าวไว้ว่า การแสดงธรรมจากพุทธประวัติ พระองค์ทรงยกย่องเอตทัคคะทางแสดงธรรม คือ ผู้เชี่ยวชาญการแสดงธรรม ได้แก่ พระภิกษุชื่อ ปุณณมันตานีบุตร พระภิกษุณีชื่อ ธรรมทินนาเถรี อุบาสก คือคฤหบดีชื่อ จิตตะ ฝ่ายอุบาสิกาชื่อ นางชุชชุตตรา เป็นต้น แสดงให้เห็นว่า การแสดงธรรมมิได้เป็นสิทธิขาดของพุทธบริษัทเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ทุกฝ่ายช่วยกันเผยแผ่ธรรมะ และช่วยเหลือผู้ที่มีทุกข์มีปัญหามาในสมัยพุทธกาลคงจะมีอุบาสกอุบาสิกา ช่วยกันแสดงธรรมจำนวนมาก มิฉะนั้นจะตั้งคนหนึ่งให้เป็นเอตทัคคะหรือผู้เชี่ยวชาญได้อย่างไร

๖.๒ งานวิจัย

สันทนีย์ อาบัวรัตน^{๙๑} ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวรรณกรรมอีสานเรื่องมาลัยหมื่นมาลัยแสน ในด้านรูปแบบ กลวิธีนำเสนอ การใช้สำนวนโวหารเนื้อหาตลอดจนสภาพสังคมอีสานในอดีต และสังคมยุคพระศรีอาริย์ที่ปรากฏในมาลัยหมื่นมาลัยแสน ผลการศึกษาพบว่าใช้กลวิธีนำเสนอตามรูปแบบวรรณกรรมศาสนา โดยใช้ภาษาบาลีและแปลเป็นภาษาไทยในเชิงปจฺจนาวิสัยนา แบบเป็นรายยาวสำนวนโวหารมีการใช้โวหารอุปมา อุปมัย คติพจน์และบุคลาภิธานฐานด้านเนื้อหาสาระ สะท้อนให้เห็นความแตกต่างของความเชื่อของคนในแต่ละท้องถิ่น และเชื่อในเรื่องกฎ

^{๘๘}ล้อม เพ็งแก้ว. **วैयाวจีวรรณคดี**, (กรุงเทพมหานคร : อักษรสยามการพิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๑๓๗.

^{๘๙}พระอริยานุวัตร เขมจารี, **ระเบียบโบราณประเพณีทำบุญมหาชาติ ภาคอีสาน**. (ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์, ๒๕๐๖), หน้า ๓๒-๔๘.

^{๙๐}ปิ่น มุกขนันต์, **มงคลชีวิตภาค ๓**, (กรุงเทพมหานคร : คลังวิทยา๒๕๐๒), หน้า ๑๖๙-๑๗๐.

^{๙๑}สันทนีย์ อาบัวรัตน. การศึกษาวรรณกรรมอีสานเรื่องมาลัยหมื่นมาลัยแสน, **ปริญญาานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๘), บทคัดย่อ.

แห่งกรรม และการเวียนว่ายตายเกิดและมุ่งสั่งสอนให้ทุกคนทำความดี เพื่อสร้างสมอบรมบุญบารมี เพื่อมุ่งหวังเอาตนไปเกิดพ้นในศาสนาพระศรีอริยเมตไตรย

พระวุฒิกถุณวุฒิกถุณ (พรมพิมพ์)^{๑๒} ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชมุนี (ประยูร ธมมจิตโต) จากการศึกษาพบว่า เนื้อหาพุทธธรรมของพระราชมุนีมีจุดเด่นดังนี้ นำเสนอโดยการยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบ นำเสนอโดยวิธีการอุปมาเปรียบเทียบ นำเสนอโดยวิธีการยกพุทธศาสนสุภาษิตสุภาษิต ปรัชญาคำคมโคลงบทประพันธ์ และบทกลอน นำเสนอโดยวิธีการพูดเชื่อมโยงเรื่องราวหรือเหตุการณ์สถานการณ์ต่าง ๆ นำเสนอโดยวิธีการยกบุคคลตัวอย่างประกอบการบรรยาย นำเสนอโดยวิธีการแทรกด้วยเรื่องที่ทำให้เกิดอารมณ์ขัน เป็นต้น

พระครูโสภาสธรรมพิทักษ์ (เสียม เตชธมโม,เงางาม)^{๑๓} ได้สัมภาษณ์พระธรรมโมลี เจ้าคณะจังหวัดสุรินทร์ ในการทำวิจัยไว้ว่า อุดมการณ์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือการเจริญรอยตามพระองค์อย่างที่เราองค์เผยแผ่ในวันมาฆบูชาพระองค์ก็ได้ประกาศโอวาทปาติโมกข์ การแนะนำกับพระภิกษุสงฆ์ที่จะเป็นนักเผยแผ่ที่ดีคืออย่าทำร้ายเขา อย่าพูดส่อเสียด ใส่ร้ายป้ายสี ต้องเป็นคนง่าย ๆ รู้จักประมาณในโอกาสหาที่สงบนิ่งพิจารณาธรรม อุดมการณ์ก็คือให้ได้บรรลุพระนิพพาน บรรเทาหรือทำลายกำจัดกิเลสให้หมด พระพุทธเจ้าครั้งส่งพระสงฆ์ ๖๐ รูปไปเผยแผ่ก็ได้ประกาศพรหมจรรย์ในเบื้องต้นเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มากทั้งมนุษย์และเทวดาจุดประสงค์ของพระองค์คือชนหมู่มากวัตถุประสงค์ก็คือความสุขเกื้อกูลเพราะฉะนั้นเป้าหมายของพระองค์คือชนหมู่มากคุณสมบัติของพระธรรมทูตต้องมีความอดทนอย่าไปทำร้ายใคร อย่าไปกล่าวร้ายใคร คนที่เบียดเบียนจะเป็นสมณะได้ต้องรู้จักสำรวมในการเผยแผ่นั้นก็เป็นการเผยแผ่ เดินก็เป็นการเผยแผ่ มีตัวอย่างให้เห็น เช่น พระสาวกอสสชิเพียงแต่เดินก็ทำให้อุปติสสะสัทธาเลื่อมใส บิณฑบาตก็เป็นการเผยแผ่อีกรูปแบบหนึ่ง ถึงแม้จะไม่ได้แสดงธรรมก็ตาม

บุญส่ง สิ้นธนอก^{๑๔} ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบจริยธรรมชาวบ้านที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมท้องถิ่นชาวไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ สรุปได้ว่า “จริยธรรมชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับเรื่องบุญและบาป ที่ปรากฏในวรรณกรรมท้องถิ่นอีสานนั้น ได้รับอิทธิพลจากพระพุทธศาสนา คือ มีความเชื่อเรื่องผลของบุญและบาป นักกวีพยายามนำเอาความเชื่อเรื่องบุญและบาปนั้น มาใช้ประโยชน์ในแง่ของสังคม เช่น การรักความสงบเรียบร้อย การอนุรักษ์ธรรมชาติ เป็นต้น”

^{๑๒} พระวุฒิกถุณวุฒิกถุณ,ศึกษาเทคนิคและวิธีการเผยแผ่พุทธธรรมของพระราชมุนี (ประยูร ธมมจิตโต) *วิทยานิพนธ์ปริญญาธรรมนิเทศมหาบัณฑิต* (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔),หน้า ๔๕.

^{๑๓} พระครูโสภาสธรรมพิทักษ์ (เสียม เตชธมโม,เงางาม),ศึกษาหลักและวิธีการเผยแผ่ธรรมของพระธรรมโมลี (ทองอยู่ ญาณวิสุโท),*วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*,(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,๒๕๕๔),หน้า ๘๔-๘๕.

^{๑๔} บุญส่ง สิ้นธนอก, “การเปรียบเทียบจริยธรรมชาวบ้านที่ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมท้องถิ่นชาวไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ” *วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต*,(บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล,๒๕๓๒),หน้า ๔๖.

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นนั้น พบว่าพุทธวิธีในการสอนเป็นความยิ่งใหญ่และพระปรีชาสามารถของพระพุทธเจ้าในการถ่ายทอดหลักธรรม พระองค์ทรงมีหลักสอน แยกแยะกลุ่มเป้าหมาย สีลาการสอน เทคนิคการสอน กลวิธีและกุศโลบายประกอบการสอนต่างๆ ได้อย่างยอดเยี่ยมจนได้รับการยกย่องว่าเป็นนักการสอนที่ยิ่งใหญ่ที่สุดเป็นแบบอย่างให้พระสงฆ์ใช้ถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งมีกระบวนการถ่ายทอดที่แตกต่างกัน มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยที่สนใจ คือ รูปแบบวิธีการเผยแผ่ธรรมของพระสงฆ์ที่มีประเด็นที่หลากหลาย แต่ละท่านที่ได้กล่าวมานั้นล้วนมีรูปแบบที่สอดคล้องกันที่มุ่งถ่ายทอดคำสอนในพระพุทธศาสนาสู่ประชาชน เพื่อน้อมนำหลักธรรมต่างไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต เนื่องจากบทบาทของพระสงฆ์มุ่งเน้นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและพัฒนาสังคมไทยโดยตรงโดยใช้หลักการเผยแผ่ให้เกิดความศรัทธาเลื่อมใสและปฏิบัติตามแต่ในงานวิจัยครั้งนี้จะเป็นการนำเสนอหลักธรรมต่าง ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (ในรูปแบบของพระครูพิศาลธรรมโกศล) โดยใช้หลักการทั้งทางตรงและทางอ้อมต่าง ๆ นำเสนอออกไปสู่ประชาชน เป็นกรณีตัวอย่างที่พระสงฆ์หรือคฤหัสถ์เองจะนำไปปฏิบัติตาม เพื่อสืบทอดพระธรรมวินัย หรือพระพุทธศาสนาให้มั่นคงยิ่ง ๆ ไป

๗.วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาเรื่อง การศึกษาคติธรรมในบทเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรจังหวัดสุรินทร์ของพระครูพิศาลธรรมโกศล (सानนท์ ปสญโญ) มีแนวทางการศึกษา ดังนี้

๑.๗.๑ รูปแบบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาแบ่งการศึกษาออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

๑) วิจัยจากเอกสาร ชั้นปฐมภูมิ ได้แก่ พระไตรปิฎก เอกสารชั้นทุติยภูมิ ได้แก่ วรรณคดี ตำรา หนังสืองานค้นคว้าวิจัย วารสาร เอกสาร และบทเทศนาที่กล่าวถึงคติธรรมต่าง ๆ โดยอยู่ภายใต้กรอบเกี่ยวกับคติธรรมในพระพุทธศาสนา คือ หลักธรรมในการประยุกต์เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม

๒) การวิจัยภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์ พูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ

๑.๗.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑) ศึกษาจากเอกสารของชุมชนบ้านพลวงที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ เช่น ประวัติความเป็นมา เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมของชุมชน

๒) เทปบันทึกเสียง เพื่อบันทึกในขณะพูดคุยและสัมภาษณ์

๑.๗.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) เก็บข้อมูลจากคัมภีร์ ตำรา คือ พระไตรปิฎก วรรณคดี ฎีกา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง

๒) เก็บข้อมูลภาคสนาม จากแบบการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง

๑.๗.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๑) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคตินิยมในบทเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรจังหวัดสุรินทร์ของพระครูพิศาลธรรมโกศล เพื่อประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและชุมชน

๒) เรียบเรียงผลการศึกษา และนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

๘.ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

๘.๑ ทำให้ทราบความเป็นมาของการเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรในจังหวัดสุรินทร์

๘.๒ ทำให้ทราบคตินิยมที่ปรากฏในเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรในจังหวัดสุรินทร์

๘.๓ ทำให้ทราบแนวทางการประยุกต์คตินิยมที่ปรากฏในบทเทศนาภาษาพื้นบ้านเขมรในจังหวัดสุรินทร์ของพระครูพิศาลธรรมโกศล (सानนท์ สปญโญ) ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน